

Sygn. VPa 153/13

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 grudnia 2013 roku

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim,

Wydział V w składzie:

Przewodniczący: SSO Agnieszka Leżańska

Sędziowie: SSO Mariola Mastalerz (spr.), SSR del. Marcin Wojciechowski

Protokolant: st.sekr.sądowy Marcelina Machera

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2013 roku w Piotrkowie Trybunalskim

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) w R.

przeciwko J. S. (1)

o zapłatę

*na skutek apelacji powoda (...) w R. i pozwanego J. S. (1) od wyroku Sądu Rejonowego w
Bełchatowie IV Wydziału Pracy*

z dnia 30 kwietnia 2013r. sygn. IV Pm 242/12

- 1. oddala obie apelacje,*
- 2. znosi wzajemnie koszty postępowania apelacyjnego.*

Sygn. akt V Pa 153/13

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 29 czerwca 2012 roku skierowanym przeciwko J. S. (1) powód - (...) w R. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego kwoty 9.800,00 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 15 kwietnia 2012 roku, a także o zasądzenie kosztów procesu.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu. Pozwany podnosił, że nie jest zobowiązany do zwrotu uzyskanych korzyści, gdyż wypłacone odszkodowanie zużył na potrzeby bieżące i nie jest już wzbogacony.

Wyrokiem z dnia 30 kwietnia 2013 roku, wydanym w sprawie IV Pm 242/12, Sąd Rejonowy – Sąd Pracy w Bełchatowie uwzględnił w części powództwo i zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 6.600 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 15 kwietnia 2012 roku do dnia uprawomocnienia się wyroku, z tym że należność główną rozłożył na 10 miesięcznych rat płatnych po 660 złotych w terminie do 15 dnia każdego miesiąca, począwszy od dnia 15 maja 2013 roku z ustawowymi odsetkami w przypadku uchybienia terminowi płatności. Pozostałym zakresie Sąd rejonowy oddalił powództwo i zasądził kwotę 931 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 603 złote tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że J. S. (1) był pracownikiem (...) w R. w okresie od 16 listopada 1979 roku do 31 grudnia 2002 roku. W czasie zatrudnienia pracował na stanowisku ślusarza i górnika odwadniacza złoża. Pracodawca nie kwalifikował pracy wykonywanej przez niego, jako pracy górniczej w wymiarze półtorakrotnym. Początkowo J. S. (1) pobierał emeryturę górniczą obliczoną z zastosowaniem przelicznika 1,2. Na podstawie wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach pozwany uzyskał prawo do emerytury górniczej z przelicznikiem 1,8.

W dniu 10 czerwca 2009 roku J. S. (1) wystąpił przeciwko byłemu pracodawcy z pozwem o odszkodowanie w kwocie 42.510,52 zł z tytułu pobierania zaniżonej emerytury w związku z nieprawidłową kwalifikacją wykonywanej pracy. Wyrokiem z dnia 21 października 2009 roku, wdanym w sprawie IV P 343/09 Sąd Rejonowy w Bełchatowie zasądził na rzecz J. S. (1) od byłego pracodawcy odszkodowanie w kwocie 31.581,51 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 19 czerwca 2009 roku do dnia zapłaty. Następnie wyrokiem z dnia 23 lutego 2010 roku Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. oddalił apelację (...) w R. wniesioną od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie.

W dniu 31 marca 2010 roku były pracodawca pozwanego dokonał na jego rzecz zapłaty kwoty 37.048,50 zł, obejmującej odszkodowanie za zaniżoną emeryturę w kwocie 31.581,50 zł, odsetki w kwocie 3.216,90 zł oraz koszty procesu w kwocie 2.250,00 zł.

Następnie w dniu 24 maja 2010 roku (...) w R. wniosła do Sądu Najwyższego kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 23 lutego 2010 roku. Odpis kasacji został doręczony pełnomocnikowi J. S. (1) w dniu 26 maja 2010 roku.

Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 12 maja 2011 roku w sprawie I PK 140/10 uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Tryb. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. wyrokiem z dnia 13 grudnia 2011 roku zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 21 października 2009 roku w ten sposób, że zasadzoną na rzecz J. S. (1) kwotę obniżył do kwoty 9.634,00 zł i oddalił powództwo w pozostałej części. Nie obciążył J. S. (1) kosztami zastępstwa procesowego oraz nieuiszczonymi kosztami sądowymi od oddalonej części powództwa za I instancję, a także kosztami procesu za postępowanie apelacyjne i kasacyjne. Równocześnie Sąd ten obniżył kwotę nieuiszczonych kosztów sądowych obciążających (...) w R. do kwoty 467,72 zł. Uwzględniając wniosek (...) zarządzeniem z dnia 10.04.2012 roku Sąd Rejonowy w Bełchatowie zwrócił mu kwotę 1.112,28 zł tytułem nadpłaconych kosztów sądowych.

Pozwany J. S. (1) otrzymał kwotę odszkodowania zasądzoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Bełchatowie pod koniec marca 2010 roku. Z odszkodowania pozwany w kwietniu 2010 roku przekazał synowi M. kwotę 2200 złotych, za którą kupił alkohol na przyjęcie weselne, które odbyło się w dniu 26 czerwca 2010 roku w I.. W kwietniu 2010 roku syn pozwanego, który mieszka w Anglii, przyjechał do Polski w celu załatwienia spraw związanych z organizacją wesela. Następnie pozwany pokrył koszt przewozu gości do I., który stanowił kwotę 2300 zł. Na prezent ślubny pozwany przekazał synowi i jego żonie kwotę 5000 zł. Na konsumpcje dla gości weselnych przed przyjęciem przeznaczył kwotę około 700 zł. Koszty te poniósł w czerwcu 2010 roku.

W dniu 11 maja 2010 roku pozwany J. S. (1) przekazał córce E. S. kwotę 1000 zł na potrzeby bieżące i podręczniki akademickie. Córka wówczas pracowała, ale w okresie kilku poprzednich miesięcy pozostawała bez pracy i nie posiadała oszczędności. Następnie pozwany w czerwcu 2010 roku przekazał córce E. darowiznę w kwocie 500 zł oraz jesienią 2010 roku kwotę 3000 zł.

Po otrzymaniu odszkodowania pozwany przeprowadził remont domu, w tym remont instalacji centralnego ogrzewania, zakupił nowy piec i niezbędne materiały budowlane. Prace remontowe dotyczyły także ocieplenia domu, wymiany drzwi i paneli. Remont odbył się w okresie letnim w 2010 roku w miesiącach od lipca do września. Na remont przeznaczył kwotę ok. 15.000 zł. W lipcu 2010 roku na prezent ślubny chrześniaka żony pozwanego J. S. (1) przekazał kwotę 2000 zł. Po weselu syna M. pozwany wyjechał do Anglii w celach turystycznych. Na ten cel przeznaczył kwotę ok. 3000 zł. Wiosną 2011 roku pozwany kupił mały ciągnik rolniczy za kwotę 8.700 zł.

W dniu 27 marca 2012 roku pozwany J. S. (1) dokonał dobrowolnej zapłaty na rzecz powoda kwoty 16.633,15 zł.

Powód (...) w R. w dniu 28 marca 2012 roku wezwał pozwanego do zapłaty w terminie 14 dni kwoty 9.800 zł tytułem zwrotu pozostałej różnicy pomiędzy kwotą otrzymaną na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Belchatowie z dnia 21 października 2009 roku, a kwotą wskazaną w wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. W wezwaniu uwzględniono wcześniejszą wpłatę kwoty 16.633,15 zł dokonaną przez pozwanego.

Zgromadzony materiał dowodowy Sąd Rejonowy uznał za wystarczający dla potrzeb wydania rozstrzygnięcia. Sąd Rejonowy ustalił stan faktyczny na podstawie dowodów zgromadzonych w sprawie, w tym w oparciu o dowody z dokumentów, których prawdziwość nie była kwestionowana, a także na podstawie zeznań pozwanego J. S. (1) i świadków E. S., B. S., T. O. i J. S. (2), których zeznania Sąd ten uznał za wiarygodne.

Przy tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo częściowo zasługuje na uwzględnienie.

Motywuując powyższe wskazał, że w przedmiotowej sprawie powód (...) w R. dochodził od pozwanego J. S. (1) zapłaty kwoty 9.800 zł tytułem zwrotu różnicy pomiędzy kwotą otrzymaną na podstawie wyroku Sądu Rejonowego w Belchatowie z dnia 21 października 2009 roku, a kwotą wskazaną w wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 13 grudnia 2011 roku. Powód wywodził swoje roszczenie z przepisów kodeksu cywilnego dotyczących zwrotu nienależnego świadczenia.

Sąd Rejonowy przywołał treść art. 405 kc i wskazał, że uzyskanie korzyści majątkowej kosztem innej osoby bez podstawy prawnej jest samoistnym źródłem zobowiązania określanego jako zobowiązanie z bezpodstawnego wzbogacenia. Stronami takiego zobowiązania są: wzbogacony, tj. osoba, która bezpodstawnie wzbogaciła się, oraz zubożony, tj. osoba, której kosztem takie wzbogacenie się nastąpiło. Wzbogacony jest obowiązany do zwrotu korzyści w naturze lub jej wartości, a zubożonemu przysługuje roszczenie o wydanie korzyści (jej wartości).

Następnie wskazał przesłanki powstania zobowiązania z bezpodstawnego wzbogacenia:

- 1) uzyskanie korzyści majątkowej (wzbogacenie),
- 2) osiągnięcie korzyści z majątku innej osoby (zubożenie),
- 3) związek między wzbogaceniem a zubożeniem,
- 4) uzyskanie korzyści bez podstawy prawnej.

Brak podstawy prawnej oznacza taką sytuację, w której uzyskanie korzyści majątkowej nie znajduje usprawiedliwienia w przepisie ustawy, ważnej czynności prawnej, prawomocnym orzeczeniu sądowym albo akcie administracyjnym.

W dalszej części uzasadnienia Sąd Rejonowy wskazał, że szczególnym, choć w praktyce najczęściej występującym przypadkiem powstania zobowiązania z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia, jest spełnienie świadczenia nienależnego. Na gruncie instytucji bezpodstawnego wzbogacenia ustawodawca w trzech przepisach, a mianowicie w art. 405, 407 i art. 410 par. 2 kc, wspomina o braku podstawy prawnej - w pierwszych dwóch w odniesieniu do uzyskania korzyści, w trzecim zaś co do odpadnięcia podstawy prawnej świadczenia. Nie da się, w ocenie Sądu Rejonowego jednakowo oceniać podstawy prawnej uzyskania korzyści i podstawy prawnej świadczenia. W odniesieniu do pierwszego z tych pojęć należy poszukiwać usprawiedliwienia, uzasadnienia uzyskania określonej korzyści majątkowej i możliwości jej zatrzymania przez wzbogaconego, natomiast drugie pojęcie odwołuje się do przesłanek przyjęcia, że mamy do czynienia ze świadczeniem nienależnym ze względu na upadek podstawy do jego spełnienia.

Jak wskazał Sąd Rejonowy zgodnie z treścią art. 410 par 2 kc świadczenie jest nienależne, jeżeli ten, kto je spełnił, nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył, albo jeżeli podstawa

świadczenia odpadła lub zamierzony cel świadczenia nie został osiągnięty, albo jeżeli czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia.

Powód (...)w R. po oddaleniu apelacji przez Sąd Okręgowy w Piotrkowie Tryb. od wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 21 października 2009 roku spełnił na rzecz J. S. (1) świadczenie pieniężne orzeczone w tym wyroku. Tym samym wypełnił zobowiązanie nałożone na niego przedmiotowym wyrokiem. Prawomocny wyrok stanowi bowiem indywidualną normę prawną będącą podstawą wykonania obowiązku (świadczenia) pomiędzy podmiotami, których dotyczy. W następstwie rozpoznania kasacji wniesionej przez (...) w R. od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 23 lutego 2010 roku Sąd Najwyższy uchylił przedmiotowy wyrok i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Piotrkowie Tryb. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ten zmienił wyrok Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 21 października 2009 roku w ten sposób, że zasadzoną na rzecz J. S. (1) kwotę obniżył do kwoty 9.634,00 zł i oddalił powództwo w pozostałej części. Nie obciążył J. S. (1) kosztami procesu za postępowanie apelacyjne i kasacyjne.

Zmiana treści wyroku Sądu Rejonowego w Bełchatowie spowodowała, iż odpadła pierwotna podstawa prawna świadczenia powoda (codictio causca finita) na rzecz pozwanego. W ocenie sądu pierwszej instancji oznaczało to, że świadczenie powoda na rzecz pozwanego ponad kwotę 9.634,00 zł przybrało charakter świadczenia nienależnego w myśl art. 410 par. 2 kc w związku z art. 300 kp, które pozwany obowiązany był zwrócić pracodawcy stosownie do treści art. 410 par. 1 kc w związku z art. 405 kc w związku z art. 300 kp.

Jak wskazał Sąd Rejonowy takie stanowisko znajduje potwierdzenie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z dnia 03.12.2009 roku w sprawie II PK 77/09 (opubl.: L.) Sąd ten wskazał, że pobranie świadczenia pieniężnego w wykonaniu wyroku sądu następnie wyeliminowanego z obrotu wskutek środka zaskarżenia oznacza, że doszło do spełnienia świadczenia nienależnego w rozumieniu art. 410 2 kc (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22.06.2011r., II PK 4/11, OSNAPiUS z 2012 r., Nr 15- 16, poz. 192, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13.04.2011r., V CSK 332/10, opubl: L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 14.09.2011r. I ACa 442/11, opubl: L.)

W ocenie Sądu Rejonowego nie zachodziły w przedmiotowej sprawie okoliczności wyłączające żądanie zwrotu świadczenia, wymienione w art. 411 kc, który wskazuje, że nie można żądać zwrotu świadczenia:

- 1) jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej;
- 2) jeżeli spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współzycia społecznego;
- 3) jeżeli świadczenie zostało spełnione w celu zadośćuczynienia przedawnionemu roszczeniu;
- 4) jeżeli świadczenie zostało spełnione, zanim wierzytelność stała się wymagalna.

Pozwany podnosił, że spełnione przez powoda na jego rzecz świadczenie czyni zadość zasadom współzycia społecznego (art. 411 pkt 2 kc).

Przepis ten , w ocenie Sądu Rejonowego ma zastosowanie w sytuacji, gdy ten, kto spełnił świadczenie, nie był prawnie zobowiązany lecz można mu przypisać moralny obowiązek wobec przyjmującego świadczenie. W takiej sytuacji spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współzycia społecznego. W sprawach ze stosunku pracy Sąd Najwyższy przyjmował za czyniące zadość zasadom współzycia społecznego spełnienie świadczenia nienależnego w okolicznościach takich, jak wypłacanie bez podstawy prawnej podwyższonego wynagrodzenia (wyrok z dnia 26 września 2000 r., I PKN 42/00, OSNAPiUS 2002 nr 8, poz. 188), lub udzielenie pomocy pracownikowi, który znalazł się w szczególnej sytuacji losowej (wyrok z dnia 18 marca 1981 r., IV PR 59/81, OSNCP 1981 nr 9, poz. 179).

Tymczasem, jak podniósł to Sąd Rejonowy świadczenie wypłacone pozwanemu nie było wynagrodzeniem, a odzkodowaniem nie pozostającym w jakimkolwiek związku z wynagrodzeniem za pracę. Okoliczność, że powód wypłacał swoim byłym pracownikom odszkodowania obliczone z zastosowaniem 10-letniego okresu przedawnienia

nie była wynikiem jego dobrowolnego działania, a jedynie skutkiem stosowania się do zapadłych prawomocnych wyroków orzekających obowiązek zapłaty odszkodowania w czasie, kiedy w orzecznictwie stosowany był 10-letni okres przedawnienia tego typu roszczeń, co miało miejsce przed podjęciem uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2011 roku, określającej zastosowanie 3-letniego okresu przedawnienia. Takie stanowisko powoda wynika z treści Uchwały Nr (...) / (...) z dnia 17.08.2010 roku w sprawie dalszego postępowania w sprawach dotyczących roszczeń o odszkodowania byłych pracowników (...) S.A. za zaniżone emerytury oraz Zarządzenia Nr (...) Prezesa Zarządu – Dyrektora Generalnego (...) S.A. z dnia 30.08.2010 roku w sprawach dotyczących roszczeń o odszkodowania byłych pracowników (...) S.A. i za zaniżone emerytury.

Z tych samych względów, według Sądu Rejonowego nie znajdował także zastosowania w sprawie przepis art. 411 pkt 3 kc, bowiem nie doszło do dobrowolnego spełnienia przez powoda przedawnionego świadczenia. Powód konsekwentnie w sprawie o odszkodowanie podnosił zarzut przedawnienia roszczenia.

Jak wynikało z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie pozwany bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem powoda i obowiązany jest do zwrotu jej wartości. Obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub zużywając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu (art. 409 kc).

Powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu wzbogacenia istnieje we wszystkich tych przypadkach, kiedy korzyść uzyskana została na podstawie postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia, nieprawomocnego orzeczenia sądu (w tym też i sądu polubownego) zaopatrzonego w rygor natychmiastowej wykonalności, w tym wyroku zaocznego, czy nakazu zapłaty wydanego na podstawie weksla, warrantu, rewersu lub czeku, jeśli następnie w wyniku wniesienia środków zaskarżenia orzeczenie to zostało zmienione lub uchylone. Podobnie przedstawia się sytuacja w odniesieniu do wyroku sądu drugiej instancji, w stosunku do którego może być wywiedziona skarga kasacyjna, a także gdy korzyść uzyskana została na podstawie orzeczenia uchylonego lub zmienionego w związku z rozpoznaniem skargi o wznowienie postępowania (Kodeks cywilny. Komentarz red. prof. dr hab. Edward Gniewek, prof. dr hab. Piotr Machnikowski, wydawnictwo: C.H.Beck 2013).

Jak ustalił Sąd Rejonowy pozwany zużył w całości środki uzyskane z odszkodowania, przy czym większość tych środków zużył na zakup dóbr materialnych i przeprowadzenie remontu swojego mieszkania. Nadal więc pozostawał wzbogacony. Nadto, zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 25.01.1971r. (I CR 552/70, OSNP rok 1971, Nr 9, poz. 161) „strona, która rozporządziła korzyścią majątkową, uzyskaną na podstawie prawomocnego wyroku, w czasie od daty uprawomocnienia się wyroku do chwili uzyskania wiadomości o jego zaskarżeniu rewizją nadzwyczajną, nie ponosi ujemnych następstw przewidzianych w art. 409 kc (in fine) w razie uchylecia tego wyroku. Powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu powstaje dopiero z chwilą uzyskania wiadomości o zaskarżeniu prawomocnego wyroku rewizją nadzwyczajną”.

W dalszej części uzasadnienia sąd pierwszej instancji wskazał, że od obowiązku zwrotu zwalnia jedynie zużycie na cele konsumpcyjne powodujące ustanie wzbogacenia oraz że chodzi tylko o takie zużycie, które miało miejsce w okresie, gdy pozwany nie musiał się liczyć z obowiązkiem zwrotu, tj. przed uzyskaniem wiadomości o wniesieniu kasacji.

W ocenie Sądu Rejonowego cytowane uzasadnienie zachowało aktualność także w obecnym stanie prawnym. Jak wynika z materiału dowodowego w sprawie pełnomocnik pozwanego uzyskał wiadomość o zaskarżeniu prawomocnego wyroku kasacją w dniu 26 maja 2010 roku. Od tego dnia zatem pozwany winien liczyć się z obowiązkiem zwrotu uzyskanej korzyści. W toku procesu pozwany udowodnił, że od dnia otrzymania odszkodowania do dnia doręczenia kasacji wydatkował na cele konsumpcyjne z otrzymanego od powoda odszkodowania kwotę 3200 złotych, na którą składa się kwota 2200 złotych, darowana w kwietniu 2010 roku synowi M., za którą kupił alkohol na przyjęcie weselne oraz kwota 1000 złotych, którą w dniu 11 maja 2010 roku darował córce E. na potrzeby bieżące i podręczniki akademickie. Pozostałe wydatki, w ocenie Sądu Rejonowego nie zwolniły go z obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia w kwocie 6600 złotych. W tym zakresie w ocenie Sądu Rejonowego pozwany nadal pozostawał wzbogacony.

Mając na uwadze powyższe rozważania i powołane w nich przepisy, Sąd Rejonowy orzekł, jak w punkcie 1 wyroku. Mając na uwadze wnioski pozwanego i wszystkie okoliczności sprawy, Sąd rozłożył zasądzone świadczenia na 10 równych miesięcznych rat. O odsetkach Sąd Rejonowy orzekł na podstawie art. 481 par. 1 i 2 k.c. O kosztach procesu orzekł na podstawie art. 100 kpc, wyrażającego zasadę stosunkowego rozdzielenia kosztów. Powód wygrał w 67%.

Powyższy wyrok zaskarżył w części oddalającej powództwo apelacją pełnomocnik powoda.

Skarżący zarzucił wyrokowi:

1. naruszenie przepisów prawa procesowego mające istotny wpływ na wynik sprawy, a w szczególności

a/ art. 233 k.p.c poprzez:

przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, polegające na braku rozważenia przez Sąd I instancji w sposób wszechstronny, racjonalny, zgodny z zasadami logicznego rozumowania zebranego w sprawie materiału dowodowego i wyciągnięcie z niego błędnych oraz sprzecznych ze sobą wniosków, co w rezultacie doprowadziło do przyjęcia przez Sąd, iż choć w analizowanym stanie faktycznym mamy do czynienia ze świadczeniem nienależnym wskutek odpadnięcia jego podstawy prawnej oraz że nie zachodzą okoliczności wygaśnięcia obowiązku wydania tej korzyści lub zwrotu jej wartości, a pozwany w toku postępowania nie wykazał, iż nie jest już wzbogacony - to Sąd orzekający w przedmiotowej sprawie nie zasądził na rzecz powoda całej dochodzonej przez niego kwoty, tj. kwoty 9.800,00 zł., lecz ograniczył się do zasądzenia kwoty 6.600,00 zł., w pozostałym zakresie oddalając powództwo,

błądną, sprzeczną z zasadami logiki i doświadczenia życiowego, jednostronną i subiektywną ocenę materiału dowodowego, które to uchybienia niewątpliwie miały wpływ na treść zaskarżonego wyroku poprzez błędne przyjęcie przez Sąd I instancji, iż istnieją ramy czasowe, w obrębie których pozwany nie miał obowiązku liczenia się ze zwrotem bezpodstawnie uzyskanej korzyści, tj. okres od momentu wpływu środków na rachunek bankowy pozwanego do momentu dowiedzenia się o wniesieniu skargi kasacyjnej przez stronę powodową, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż choć wydatki poczynione przez pozwanego w tym okresie, nie miały charakteru konsumpcyjnego i bezproduktywnego i świadczyły o tym, iż pozwany jest nadal wzbogacony, to Sąd instancji, w rezultacie nie zobowiązał pozwanego do zwrotu bezpodstawnie uzyskanej korzyści w zakresie kwoty 3.200,00 zł., lecz oddalił powództwo w tym zakresie,

b) art. 100 kpc poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w sprawie,

c) art. 98 kpc poprzez jego niezastosowanie w sprawie.

2. Naruszenia przepisów prawa materialnego, tj:

a) art. 405 kc. w związku z art. 410 k.c. oraz art. 300 k.p.

- poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd instancji, iż pomimo uzyskania przez pozwanego od powoda nienależnego świadczenia, pozwany nie ma obowiązku jego zwrotu na rzecz powoda w zakresie oddalonej części powództwa, tj. w zakresie kwoty 3.200,00 zł.

b) art. 409 k.c. w związku z art. 410 kc. oraz art. 300 k.p.

- poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji, iż istnieją ramy czasowe, w obrębie których pozwany nie miał obowiązku liczenia się ze zwrotem bezpodstawnie uzyskanej korzyści, tj. okres od momentu wpływu środków na rachunek bankowy pozwanego do momentu dowiedzenia się o wniesieniu skargi kasacyjnej przez stronę powodową, co w konsekwencji doprowadziło do przyjęcia, iż wydatki poczynione przez pozwanego w tym okresie na łączną kwotę 3.200,00 zł., na którą składają się kwota 2.200,00 zł. darowana w kwietniu 2010 r. synowi na zakup alkoholu na przyjęcie weselne oraz kwota 1.000,00 zł., którą w maju 2010 r. pozwany darował córce, choć nie miały charakteru konsumpcyjnego i bezproduktywnego, w ocenie Sądu, nie świadczą o tym, aby pozwany w zakresie

kwoty 3.200,00 zł. pozostawał nadal wzbogacony, co w rezultacie doprowadziło do oddalenia powództwa w zakresie kwoty 3.200,00 zł.;

- poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu przez Sąd I instancji braku powinności po stronie pozwanego liczenia się z obowiązkiem zwrotu nienależnego świadczenia otrzymanego od powoda w sytuacji realizacji przez niego prawomocnego wyroku Sądu I instancji, od którego wniósł następnie skargę kasacyjną, co w konsekwencji czyni niemożliwym realizację wyroku Sądu Okręgowego w Piotrkowie Tryb. z dnia 13.12.2011r. /Sygn. akt V Pa 139/11/, zapadłego wskutek wniesienia przez powoda wspomnianej skargi kasacyjnej od poprzedniego niekorzystnego dla niego wyroku tegoż Sądu z dnia 23.02.2010r. /Sygn. akt V Pa 182/09/, co podważa zasadę prawa do egzekucji prawomocnych wyroków sądu oraz czyni czysto iluzoryczną konstytucyjnie zagwarantowaną zasadę prawa do sądu oraz zasadę zaskarżalności orzeczeń sądowych.

Mając na uwadze powyższe apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku Sądu Rejonowego IV Wydział Pracy w Belchatowie poprzez zasądzenie na rzecz powoda kwoty 9.800 złotych wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 15 kwietnia 2012 roku do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesowych co do brakującej części w wysokości 459 złotych w tym kosztów zastępstwa procesowego, względnie o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu IV Wydział Pracy w Belchatowie oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych za obie instancje.

W odpowiedzi na apelację pozwany wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Powyższy wyrok w części uwzględniającej powództwo oraz w części orzekającej o kosztach postępowania zaskarżył **apelacją powód**.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił :

1. naruszenie prawa materialnego tj.

- art. 409 kc. przez błędną wykładnię, a w konsekwencji niewłaściwe zastosowanie, polegające na przyjęciu, że decydujące - bez względu na wszelkie inne okoliczności konkretnego stanu faktycznego - dla wyznaczenia, od kiedy pozwany powinien być liczyć się z obowiązkiem zwrotu jest uzyskanie wiadomości o zaskarżeniu wyroku skargą kasacyjną przez pełnomocnika, podczas gdy:

- powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu jest kategorią, która odnosi się do świadomości wzbogaconego, a nie pełnomocnika (jak to przyjął sąd I instancji);

- powinność ta powinna być zindywidualizowana i oparta na wszechstronnym rozważeniu konkretnych okoliczności, co zostało przez sąd I instancji pominięte ze względu na istnienie tzw. przedsądu dopiero z chwilą przyjęcia przez Sąd Najwyższy skargi kasacyjnej do rozpoznania powstaje obiektywnie powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu świadczenia, bowiem samo złożenie skargi stanowi jedynie wyraz aktywności strony skarżącej, skoro w okolicznościach konkretnej sprawy orzecznictwo sądów apelacji oraz samego Sądu Najwyższego było dla pozwanego korzystne.

- art. 409 kc. przez błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że stan wzbogacenia istnieje pomimo obciążenia — w okresie, w którym pozwany nie miał powinności liczenia się z obowiązkiem zwrotu świadczenia — majątku dłużniemu, którego wzbogacony by nie zaciągał, gdyby świadczenia nie uzyskał. W konsekwencji Sąd niewłaściwie zastosował w sprawie i uznał, że zaciągnięte w kwietniu/maju 2010 r. zobowiązanie (potwierdzone zeznaniami świadków oraz strony) związane z organizacją transportu na wesele syna nie pomniejszyło stanu wzbogacenia, skoro termin płatności strony ustaliły na dzień przypadający po 26 maja 2010 r., podczas gdy zgodnie z zasadą aktualności wzbogacenia istotny jest cały stan majątkowy (uwzględniający aktywa i pasywa) pozwanego.

art. 411 pkt 2 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie polegające na przyjęciu, że skoro świadczenie wypłacone pozwanemu nie było wynagrodzeniem, a odszkodowaniem to przepis ten nie ma zastosowania. Tymczasem:

- wypełnienie względem byłego wieloletniego pracownika obowiązku naprawienia wyrządzonej mu przez pracodawcę szkody (w szczególności gdy szkoda powstała w okresie, w którym pracownik odczuwał najbardziej skutki uszczuplenia dochodu ze względu na ciężące na nim obowiązki względem studiujących dzieci oraz utratę pracy przez małżonkę) czyni zadość zasadom współżycia społecznego, stanowiąc w imię słuszności i sprawiedliwości społecznej realizację moralnego obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej własnym działaniem przez stronę silniejszą ekonomicznie;
- spełnienie świadczenia realizuje także powszechnie przyjętą w społeczeństwie normę moralną nakazującą zachowanie lojalności względem byłych pracowników oraz wyrażoną także w układzie zbiorowym zasadę opieki i pomocy byłym pracownikom;

W razie nieuwzględnienia powyższych zarzutów, zaskarżonemu wyrokowi zarzucił naruszenie:

- art. 8 k.p., względnie art. 5 k.c. przez niezastosowanie, podczas gdy okoliczności sprawy wskazują, że żądanie zwrotu słusznie wypłaconego odszkodowania (aczkolwiek ze względu na zmianę stanowiska SN później uznanego za przedawnione w części) stanowi nadużycie prawa przez byłego pracodawcę, gdyż:
  - pozwany w ramach swoich możliwości finansowych zwrócił już znaczną część kwoty, którą otrzymał, a wobec której uznał, że pozostawał wzbogacony, bowiem przeznaczył je na remont domu oraz zakup niezbędnego w gospodarstwie sprzętu;
  - jednocześnie od czasu otrzymania odszkodowania nastąpiło pogorszenie stan zdrowia pozwanego i aktualnie wymaga zakupu aparatów słuchowych z powodu nasilenia skutków ubytku słuchu będącego wynikiem m.in. pracy w warunkach szkodliwych na rzecz powódki, a także podjęcia specjalistycznego leczenia chorób układu krążenia (wysokie napięcie) oraz chorób metabolicznych (zmiany cukrzycowe), a żądanie byłego pracodawcy uniemożliwi podjęcie stosownych działań leczniczych, bowiem pozwany nie dysponuje środkami finansowymi, które pokryją te wydatki nie jest możliwe ich pokrycie z bieżących dochodów
  - powódka jest podmiotem, który osiąga kilkudziesięciomilionowe zyski w skali roku, a żądana od pozwanego kwota stanowi znikomą część jej budżetu, podczas gdy dla pozwanego jest to znacząca kwota, która jest niezbędna nie dla jego wygod, ale zabezpieczenia podstawowych potrzeb zdrowotnych zapewniających normalne funkcjonowanie w społeczeństwie.

Zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj.

sprzeczność istotnych ustaleń Sądu z treścią zebranego w sprawie materiału wskutek naruszenia przepisów postępowania, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy, a mianowicie:

- art. 233 1 k.p.c. przez dokonanie oceny dowodów:

- w sposób niewszechstronny, bowiem z pominięciem niektórych części dowodu z przesłuchania strony oraz części zeznań świadków, którzy złożyli zeznania na istotną dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczność tj. ustalenia daty uzyskania przez pozwanego informacji o wniesieniu skargi kasacyjnej oraz możliwości zwrotu świadczenia w razie zmiany orzeczenia przez Sąd Najwyższy. Prawidłowa ocena materiału dowodowego prowadzi do wniosku, że obiektywnie od pozwanego nie można było oczekiwać, aby miał świadomość obowiązku zwrotu od chwili powiadomienia o wniesieniu skargi pełnomocnika, skoro ze złożonych zeznań wynika, że nie uzyskał on wiedzy o wniesieniu skargi kasacyjnej z końcem maja 2010 r., ale dopiero pod koniec roku 2010r.

Uwzględnienie tego dowodu mogłoby doprowadzić do zupełnie innego rozstrzygnięcia, bowiem prawidłowe ustalenie powyższych okoliczności wpływa na ustalenie, że pozwany czyniąc wydatki jeszcze w czerwcu 2010 r. nie miał

obowiązku liczyć się z powinnością zwrotu, a tym samym obowiązek zwrotu żądanej przez powódkę kwoty wygasł, bowiem nie jest już wzbogacony.

- art. 100 k.p.c. przez niezniesienie wzajemnie kosztów procesu, mimo iż w sprawie ze względu na jej masowy charakter po stronie powódki, a także zasady słuszności zachodziły podstawy do takiego działania; względnie przez nieprawidłowe rozliczenie kosztów procesu, bowiem sąd I instancji dokonał jedynie stosunkowego rozdzielenia kosztów na korzyść powoda, nie uwzględniając, że również pozwany ponosił koszty procesu, a nie został pouczony o obowiązku złożenia spisu kosztów. Sąd nie uwzględnił znanych mu z urzędu kosztów przejazdu strony pozwanej samochodem do sądu z miejsca zamieszkania oraz kosztów opłat pocztowych związanych ze składanymi pismami.

Wskazując na powyższe zarzuty na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania za I instancję zgodnie z wskazanymi kosztami oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego.

W odpowiedzi na apelację pełnomocnik powoda wniósł o jej oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Tryb. zważył, co następuje:

Złożone apelacje jako nieuzasadnione podlegają oddaleniu.

Odnosząc się do apelacji strony powodowej, zdaniem Sądu Okręgowego za chybiony uznać należy zarzut naruszenia przepisu art. 233 § 1 k.p.c. Skuteczne postawienie tego zarzutu wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Nie jest natomiast wystarczające przekonanie strony o innej niż przyjął Sąd wadze poszczególnych dowodów i ich odmiennej ocenie niż ocena Sądu.

Skarżący, pomimo formalnego wskazania w apelacji zarzutu naruszenia prawa procesowego, w żaden sposób zarzutu tego nie uzasadnił, a jego treść sprowadza się do kwestionowania uznania przez Sąd Rejonowy, iż pozwany wyzbywając się nienależnego świadczenia nie miał obowiązku liczenia się z jego zwrotem oraz, że przez wyzbycie się świadczenia nie jest już wzbogacony. Tak zredegagowany zarzut z istoty swej jest powtórzeniem zawartych w apelacji zarzutów naruszenia praw materialnego. Z treści apelacji nie wynika, by skarżący podważał ustalenia Sądu co do faktu poczynienia przez pozwanego darowizn pieniężnych na rzecz dzieci, zarówno co do daty dokonania tych czynności, formy przekazania kwot oraz ich wysokości.

Za nieuzasadnione uznać należy także zarzuty naruszenia praw materialnego czyli art. 405 KC, art. 410 w związku z art. 409 KC i art. 300 KP w zakresie, w jakim skarżący wiąże je z błędnym jego zdaniem przyjęciem przez Sąd pierwszej instancji, że pozwany nie miał obowiązku liczenia się ze zwrotem otrzymanych korzyści, pomimo iż wiedział, że powód wywiódł nadzwyczajny środek zaskarżenia w postaci skargi kasacyjnej. Aby uznać trafność tego zarzutu, należałoby bowiem przyjąć, iż samo tylko wniesienie przez stronę, od której zasądzono świadczenie prawomocnym wyrokiem, skargi kasacyjnej od tego wyroku spełniałoby warunek, o którym mowa w art. 409 in fine KC. Zgodnie z treścią tego przepisu, obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości wygasa jednakże wówczas, jeżeli ten, kto korzyść uzyskał, zużył ją lub utracił w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, chyba że wyzbywając się korzyści lub używając ją powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu.

Rozważania w tym zakresie wypada rozpocząć od przypomnienia, że świadczenie spełnione na podstawie wyroku, nawet nieprawomocnego, ale wykonalnego, nie jest od razu świadczeniem nienależnym w rozumieniu art. 410 § 2 KC, lecz staje się nim dopiero wtedy, gdy odpadnie jego podstawa wskutek uchylecia lub zmiany tego wyroku. Takie stanowisko zajął Sąd Najwyższy w wyrokach z dnia 23 czerwca 2005 r., II PK 288/04 (OSNP 2006, nr 9-10, poz. 146) oraz dnia 4 kwietnia 2008 r., I PK 247/07 (OSNP 2009, nr 17-18, poz. 223) i nie jest ono kwestionowane w judykaturze. Należy również dodać, iż gdy świadczenie zostaje spełnione w wykonaniu orzeczenia sądu, owo

orzeczenie stanowi podstawę prawną świadczenia, a ten, kto je spełnił, nie może skutecznie twierdzić, że nie był do świadczenia zobowiązany, że zobowiązanie to w chwili świadczenia nie istniało (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 23 maja 2003 r., III CKN 1211/00). W orzecznictwie Sądu Najwyższego utrwalił się także pogląd, iż uzyskanie korzyści na podstawie nieprawomocnego wyroku stwarza powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu korzyści (por. powołane wcześniej wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 23 czerwca 2005 r., II PK 288/04 oraz dnia 4 kwietnia 2008 r., I PK 247/07). Powinność tę usuwa jednak prawomocność orzeczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 listopada 1977 r., I PRN 146/77 oraz z dnia 25 stycznia 1971 r., I CR 552/70, OSNC 1971, nr 9, poz. 161). Wątpliwie również przywołać stanowiska Sądu Najwyższego zajęte w wyroku z dnia 13.04. z 2011, V CSK 332/10, O.: L., zgodnie z którym, spełnione na podstawie prawomocnego wyroku świadczenie nie staje się nienależnym z chwilą uchylecia tego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania; skutek taki następuje z dniem uprawomocnienia się wyroku oddalającego powództwo, wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy.

Aktualna pozostaje również teza wyrażona przez Sąd Najwyższy z w wyroku z dnia 20.11.1997 r., III CKU 67/97 , iż rozporządzenie bezpodstawnie uzyskaną korzyścią na rzecz osoby trzeciej nie zwalnia rozporządzającego od odpowiedzialności , jeżeli w chwili wyzbycia się korzyści powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu .

W ocenie Sądu Okręgowego, w sytuacji wniesienia skargi kasacyjnej przez stronę przeciwną, powinność liczenia się przez stronę uzyskującą korzyść na podstawie prawomocnego wyroku, istnieje od dnia powzięcia wiadomości o złożeniu skargi kasacyjnej czyli od dnia doręczenia jej odpisu tej skargi. To z kolei prowadzić musi do wniosku, iż strona, która rozporządziła korzyścią majątkową, uzyskaną na podstawie prawomocnego wyroku, w czasie od daty uprawomocnienia się tego wyroku do chwili uzyskania wiadomości o przyjęciu do rozpoznania wniesionej od niego skargi kasacyjnej, nie ponosi ujemnych następstw przewidzianych w art. 409 in fine KC. Sąd Okręgowy podziela tym samym stanowisko wyrażone w tym zakresie przez Sąd pierwszej instancji.

W okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy, ustalonych przez Sąd I instancji, skarga kasacyjna od wyroku Sądu Okręgowego z dnia 23 lutego 2010 roku wydanego w sprawie VP a 182/09 (I VP 343 /09) została złożona w dniu 24 maja 2010 roku, natomiast jej odpis został doręczony pełnomocnikowi pozwanego w dniu 26 maja 2010 roku. Do tego czasu , jak wynika z ustaleń Sądu Rejonowego pozwany zużył częściowo przekazaną mu w dniu 31 marca 2010 roku kwotę, wynikającą z prawomocnego wyroku. Z otrzymanego odszkodowania pozwany m.in. przekazał tytułem darowizny w miesiącu kwietniu 2010 roku synowi kwotę 2.200 złotych oraz w dniu 11 maja 2010 r. przekazał córce kwotę 1.000 złotych.

W świetle przytoczonych wyżej rozważań prawnych, należy zatem w pełni podzielić stanowisko Sądu Rejonowego, iż pozwany wyzbywając uzyskaną korzyść, w postaci przekazania w formie darowizny kwot pieniężnych na rzecz pełnoletnich dzieci w miesiącu kwietniu i maju 2010 roku (tj. przed doręczeniem pełnomocnikowi odpisu skargi kasacyjnej) nie musiał liczyć się z obowiązkiem zwrotu należności stronie powodowej w rozumieniu art. 409 in fine KC.

Za niezasadne uznać należy zarzuty apelującego także co do błędnego – jego zdaniem - przyjęcia przez Sąd I instancji, iż zużycie przez pozwanego uzyskanego świadczenia, poprzez przekazanie darowizn pieniężnych na rzecz syna i córki, skutkuje uznaniem, iż pozwany korzyść zużył w taki sposób, że nie jest już wzbogacony.

Oceniając ten zarzut, należy przypomnieć, że w doktrynie przyjmuje się, iż art. 409 KC jest wyjątkiem od przewidzianej w art. 405 KC ogólnej zasady obowiązku zwrotu, dlatego przepis ten nie może być przedmiotem wykładni rozszerzającej (por. Adam Szpunar, glosa do wyroku Sądu Najwyższego z 14 lipca 1998 r., III CKN 578/97, OSP 1999 nr 4, poz. 85). Przepis ten wprowadza zasadę aktualności wzbogacenia, obciążając zubożonego ryzykiem utraty wartości wzbogacenia przez uzyskującego korzyść. W orzecznictwie Sądu Najwyższego za utrwalony należy uznać pogląd, iż zużycie lub utrata korzyści bezpodstawnie uzyskanej powoduje według art. 409 KC wygaśnięcie obowiązku zwrotu świadczenia tylko wtedy, gdy zużycie lub utrata korzyści nastąpiły w sposób bezproduktywny, konsumpcyjny, tj. gdy wzbogacony, w zamian tej korzyści, nie uzyskał ani korzyści zastępczej ani zaoszczędzenia wydatku, gdy wydatek miał miejsce tylko dlatego, że uprzednio uzyskał on korzyść, bez której nie poczyniłby tego wydatku. Jeżeli

natomiast w zamian za zużytą korzyść wzbogacony uzyskał do swojego majątku jakąkolwiek inną korzyść majątkową (np. mienie czy zwolnienie z długu, który w ten sposób spłacił), nie można uznać, że nie jest już wzbogacony, bowiem w wyniku dokonania tego wydatku, w jego majątku pozostaje korzyść w postaci zwiększenia aktywów bądź zmniejszenia pasywów. (por. wyrok SN z 20.06. 2012 r., I CNP 76/11.O.: L., uzasadnieni wyroku SN, z 5.10. 2012, I PK 86/12 ,O.: L., wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 24.01.2013, V ACa 678/12, O.: L..

W uzasadnieniu wyroku z dnia z 5 października 2012, I PK 86/12 (powołanego wyżej) Sąd Najwyższy stwierdził min., iż dyspozycja art. 409 KC musi być analizowana w świetle reguły art. 406 KC, albowiem nie może być mowy o nieistnieniu wzbogacenia, jeżeli wzbogacony uzyskał jakikolwiek ekwiwalent w związku z wyzbyciem się lub zużyciem korzyści, przy czym w tej sytuacji jego obowiązek ograniczy się co do zasady do wydania korzyści zastępczej. Przypadki zużycia lub utraty wzbogacenia, powodujące odpadnięcie wzbogacenia, muszą ograniczyć się zatem do tych tylko sytuacji, kiedy nastąpiło to bezproduktywnie, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego. Korzyść ta może nastąpić chociażby w związku z uniknięciem koniecznego wydatku, który musiałby być poniesiony z majątku wzbogaconego. Dzieje się tak na przykład w przypadku zapłaty długu wzbogaconego w stosunku do jego wierzyciela, gdyż powstaje wtedy dla majątku wzbogaconego korzyść odpowiadająca wartości umorzonego zobowiązania. Obowiązek zwrotu wzbogacenia nie wygasa, jeżeli zapłata wspomnianego długu nastąpiłaby także wtedy, gdyby nie uzyskano wzbogacenia; wówczas za korzyść dla majątku wzbogaconego należy uznać samo zaoszczędzenie wydatku, który na ten cel musiałby być poniesiony. Nie można zatem mówić o utracie wzbogacenia, jeśli wzbogacony zużył korzyść w taki sposób, że zaoszczędził sobie wydatku. Tutaj możliwe jest wyróżnienie kilku odmiennie ocenianych sytuacji. Wzbogacony jest nadal ten, kto zużył korzyść na pokrycie wydatków koniecznych, takich jak zapłata wymagalnego długu (np. spłata kredytu) czy podatku. Inaczej kształtuje się ocena zużycia korzyści na pokrycie wydatków niekoniecznych i zbytkownych (np. wykonanie zobowiązania naturalnego, wyjazd na wycieczkę w celach rozrywkowo-rekreacyjnych). W takich sytuacjach można przyjąć dalsze trwanie wzbogacenia tylko o tyle, o ile wzbogacony poniósłby dany wydatek nawet wówczas, gdyby nie uzyskał bezpodstawnej korzyści. Kto więc zamierzał wcześniej np. pojechać na wycieczkę, ten musiałby za nią zapłacić; jeżeli zużył na to bezpodstawną korzyść, jego wzbogacenie trwa nadal w postaci zaoszczędzonych pieniędzy. Jeżeli natomiast ktoś dokonuje dodatkowego wydatku wyłącznie dlatego, że uzyskał dodatkowy dochód, to jego wzbogacenie wygasa, niczego bowiem nie zaoszczędził - gdyby nie uzyskał bezpodstawnej korzyści, nie zdecydowałby się np. pojechać na wycieczkę.

Wydatki konieczne, związane z bieżącym utrzymaniem (bieżące konieczne wydatki konsumpcyjne), traktowane są w doktrynie niejednolicie. Przez niektórych autorów jako nie podlegające wydaniu korzyści lub zwrotowi jej równowartości, przez innych jako zaoszczędzenie wydatków, które i tak musiałby zostać poniesione z innych źródeł.

Wydatki, których nie można uznać za konieczne, a zostały poniesione przez wzbogaconego, np. opłacenie kosztów szkoleń, studiów, udziału w konferencjach, traktowane są odmiennie od wydatków konsumpcyjnych. W przypadku tych wydatków należy przyjąć wygaśnięcie obowiązku wydania korzyści w tych sytuacjach, gdy ich poniesienie związane było z uzyskaniem wzbogacenia, a więc kiedy wzbogacony dokonał ich w przekonaniu, że w jego sytuacji majątkowej (którą oceniał błędnie) stać go na to. Obowiązek zwrotu wartości bezpodstawnego wzbogacenia utrzyma się, jeśli tego rodzaju wydatki poniesione zostały niezależnie od wspomnianej oceny, bowiem wtedy wzbogacenie będzie istnieć w postaci uzyskanych oszczędności.

Podzielając w pełni powyższy pogląd Sądu Najwyższego i odnosząc je do realiów przedmiotowej sprawy, nie sposób przyjąć, by pozwany zużywając część przekazanego odszkodowania w postaci darowizn pieniężnych na rzecz dzieci był nadal wzbogacony. Jak wynika z zeznań pozwanego oraz świadków, darowizny na rzecz syna i córki poczynił tylko dlatego, że otrzymał to odszkodowanie, że „było go na to stać”. Przemawia to za uznaniem, iż gdyby pozwany nie otrzymał spornej kwoty od pozwanego, wydatków tych nie czyniłby, nie doszło zatem z jego strony do zaoszczędzenia wydatków. Słusznie zatem Sąd Rejonowy przyjął, iż przekazana w formie darowizn kwota 3.200 złotych zwalnia pozwanego z obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia.

Wbrew zarzutom apelacji powoda Sąd Rejonowy, mając na uwadze fakt, iż powód wygrał sprawę w 67 % , zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu wyrażoną w art.100 kpc , prawidłowo zasądził od pozwanego na rzecz powoda wskazana w punkcie „3” kwotę .

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Okręgowy na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił jako nieuzasadnioną apelację strony powodowej.

Apelacja pozwanego jako bezzasadna również podlega oddaleniu.

Aktualne pozostają przy rozpatrywaniu tej apelacji poczynione wyżej rozważania prawne na tle mających w sprawie zastosowanie przepisów prawa materialnego oraz oceny słuszności stanowiska zajętego w tym zakresie przez Sąd Rejonowy.

Odnosząc się natomiast do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 kpc , podnieść należy, iż kwestia doręczenia odpisu skargi kasacyjnej w sprawie VP a 182/09 (I VP 343 /09) pełnomocnikowi powoda J. S. (1) (obecnie pozwanego) nie jest przedmiotem sporu. W powyższej sprawie powód działał z pomocą profesjonalnego pełnomocnika, dlatego też zgodnie z art. 133 § 3 kpc na jego adres musiały być doręczane wszystkie pisma procesowe, w tym odpis skargi kasacyjnej. Doręczenie skargi kasacyjnej bezpośrednio stronie byłoby bezskuteczne procesowo. Okoliczność, czy pełnomocnik w rzeczywistości powiadomił stronę , którą reprezentował o wniesieniu skargi kasacyjnej i o ewentualnych skutkach tej czynności dla strony, pozostaje poza sferą ustaleń w niniejszej sprawie. Pełnomocnictwo ogólne obejmuje bowiem z mocy prawa umocowanie do dokonywania wszystkich łączących się ze sprawą czynności procesowych (art. 91 kpc). Czynności te wywołują skutki prawne bezpośrednio dla mocodawcy (art. 95 § 2 kc), niezależnie od tego, czy wykonane zostały dobrze czy źle.

Podkreślić raz jeszcze należy, iż dokonana przez Sąd I instancji kwalifikacja wydatków poczynionych przez pozwanego z nienależnie przekazanej mu przez powoda kwoty 9.800 złotych jest prawidłowa. Zasadnie zwłaszcza Sąd przyjął, iż z obowiązku zwrotu pobranych świadczeń nie zwalniają pozwanego wydatki poczynione po dniu 26 maja 2010 roku. Dotyczy to min. kwoty 2.300 złotych przeznaczonej na pokrycie kosztów przewozu gości na przyjęcie weselne syna do I., kwoty 5.000 złotych przekazanej w prezencie ślubnym, kwoty 700 złotych wydatkowanej na poczęstunek gości przed przyjęciem ślubnym. Niezależnie od powyższego wskazać należy, iż czyniąc owe wydatki z odszkodowania pozwany niewątpliwie zaoszczędził wydatków , które i tak musiałby ponieść. Pozwany sam, będąc przesłuchiwanym w charakterze strony zeznał, iż zgodnie ze zwyczajem chciał pokryć chociaż część kosztów związanych z weselem syna. Należy w związku z tym przyjąć, iż wskazane wyżej koszty pozwany poniósłby nawet wówczas, gdyby odszkodowania nie otrzymał. Podobnie odnieść się należy do przekazanych córce kwot pieniężnych na opłacenie kosztów kształcenia (zakup podręczników , opłata egzaminów, wypoczynek wakacyjny). Z zeznań świadków oraz pozwanego wynika, iż córka z uwagi na trudną sytuację finansową (pozostawanie wcześniej bez pracy i brak oszczędności) nie byłaby w stanie wydatkom tym podołać. W tej sytuacji oczywistym, w świetle doświadczenia życiowego wydaje się, iż pozwany jako ojciec i tak poniósłby wydatki związane z edukacją i wypoczynkiem córki. Jako zaoszczędzenie wydatku należy, w ocenie Sądu Okręgowego traktować również przekazanie z odszkodowania kwoty 2.000 złotych na prezent ślubny chrześniaka żony oraz pokrycie kosztów wyjazdu w celach turystycznych do Anglii (miejsca zamieszkania syna).

Zdaniem Sądu Okręgowego za chybiony uznać należy także zarzut naruszenia art. 8 KP , względnie art.5 KC poprzez ich nie zastosowanie. Zgodnie bowiem ze stanowiskiem Sądu Najwyższego (wyrażonym w wyroku z 29 stycznia 1975 r., III PRN 67/74, OSNC 1975 z.7-8, poz. 123), które Sąd Okręgowy podziela, w sprawie o zwrot nienależnego świadczenia spełnionego na rzecz pracownika przez pracodawcę stosuje się z mocy art. 300 KP odpowiednio przepisy Kodeksu cywilnego o bezpodstawnym wzbogaceniu (nienależnym świadczeniu), kwestii tej bowiem Kodeks pracy nie normuje. Odpowiednie stosowanie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu oznacza przy tym odpowiednie stosowanie wszystkich przepisów normujących tę instytucję (art. 405-414 KC), a nie tylko wybranych. Powyższe oznacza , iż art. 411 pkt 2 KC jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 5 KC i analogicznego w treści normatywnej art. 8 KP .

Sąd Rejonowy w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku przywołując treści art.411 kc, ocenił zasadność żądania strony powodowej zwrotu nienależnie pobranego świadczenia w związku z prezentowanym przez pozwanego stanowiskiem, iż spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego. Sąd Rejonowy wskazał i uzasadnił przyczyny dla których uznał, iż przepis art. 411 pkt 2 KC nie może mieć w okolicznościach przedmiotowej sprawy zastosowania. Stanowisko to Sąd Okręgowy w całości podziela i akceptuje, nie znajdując tym samym potrzeby jego powtarzania.

Za bezpodstawny należy uznać zarzut strony pozwanej co do naruszenia art.100 kpc. Sąd Okręgowy podtrzymuje wyrażone wcześniej stanowisko w zakresie prawidłowości rozstrzygnięcia Sądu I instancji w przedmiocie kosztów procesu. Dodać jedynie należy, iż pozwany nie był w sprawie reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika a zatem rozlicznie wynikających z tego tytułu kosztów nie wchodziło w grę. Ponadto pozwany nie wskazał, jakie ewentualnie koszty poniósł w związku z prowadzonym postępowaniem (nie złożył zestawienia kosztów, biletów za przejazd itp.) co czyniło niemożliwym odniesienie się z urzędu przez sąd co do tych kosztów w zaskarżonym wyroku. Z powyższych względów Sąd Okręgowy orzekł o oddaleniu apelacji strony pozwanej.

Rozstrzygnięcie w przedmiocie zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za instancję odwoławczą znajduje uzasadnienie w treści art. 100 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c.).